

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING



och

NATURSKYDDSFÖRENINGEN ÖSTERÅKER



Åkersberga den 8 mars 2007

Till

Österåkers kommun
Stadsarkitektkontoret
184 86 Åkersberga

**Yttrande över förslag till planprogram för Rosenkälla –
samrådshandling den 1 februari 2007**

Österåkers kommun har upprättat ett planprogram för Rosenkälla. Österåkers hembygds- och fornminnesförening (ÖHF) och Naturskyddsföreningen Österåker (NFÖ) har berett ärendet tillsammans och vill gemensamt framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

Skapandet av Rosenkälla verksamhetsområde innebär en stor förändring av livet och karaktären i Åkersberga. Det är därför av största vikt att det noggrant planeras i samklang med övriga stora pågående projekt i och kring orten, som "Kanalstaden", Centrum-omvandlingen, Runö norra, Stava syd, osv.

Vi anser att planprogrammet måste innehålla tydligare riktlinjer kring vilken typ av handel och vilka typer av övriga verksamheter som man vill se i Rosenkälla. Annars kommer i praktiken detaljplanerna och exploateringsintressena att styra planeringen. Helheten går förlorad och påverkansmöjligheterna försämras för att stimulera etableringen av verksamheterna i en önskad riktning.

Vi anser att en snabbjärnväg mot Norrtälje- Kapellskär bör utredas i en förläggning väster om E18 med station i Rosenkälla. Rosenkälla bör och kan utvecklas till en återuppväckt knutpunkt för regionens kommunikationer och en terminal för snabbjärnväg och regionala bussförbindelser kan skapas här.

Vi vill starkt betona betydelsen av att planeringen samordnas med arbetet med en plan för området Stava syd så att inte områdena var för sig kommer att ta i anspråk den nödvändiga spridningskorridoren mellan Angarnskilen och Bogesundskilen.

Värdefull vegetation bör sparas så att t.ex. en grön skärm skapas mot väg 276, lövträdsbestånd och även enstaka träd sparas.

Det faktum att Rosenkälla historiskt har varit en mycket viktig knutpunkt både lokalt, regionalt och långväga, bör lyftas fram i gestaltningen av området och genom skapandet av en "Rosenkälla kulturpunkt" där man kan ta del av historien.

Vi förutsätter att det görs en miljökonsekvensbeskrivning i anslutning till planprogrammet. Helheten tappas annars bort och risken ökar för senare överklaganden av detaljplanerna.

Övergripande synpunkter

Planprogrammets mål och syfte

I inledningen sägs att målsättningen för planarbetet är att utreda förutsättningarna för en etablering av handel och arbetsplatser inom Rosenkälla. Förutom handel föreslås även betydande arealer för olika typer av verksamheter. I programmet konstateras vidare att handeln genomgått en strukturomvandling så att den gått från många mindre butiker i städerna och på landsbygden till mer storskaliga handelsetableringar i externa lägen. Dessa har under de senaste årtiondena främst skett på platser som kräver bil för att besöka dem.

I sammanfattningen sägs följdriktigt att de största miljökonsekvenserna av externt lokaliserade handels- och arbetsplatsområden är att stimulera biltrafikutnyttjande och att det därmed blir svårare att uppfylla såväl miljömålen som miljö kvalitetsnormerna..

Mot bakgrund av bl.a. detta bedöms programförslaget preliminärt som helhet innebära betydande miljöpåverkan och en översiktlig miljökonsekvensbeskrivning föreslås att tas fram inför samråd av första detaljplanen.

Vidare anser man att Rosenkällas omland i princip omfattar hela nordöstra delen av Stockholms län och att Nordostregionen idag har relativt få handelsetableringar.

Man tror inte att Rosenkällaområdet är aktuellt för framtida spårbundna kommunikationer.

Vi vill kommentera dessa målsättningar och beskrivning av förutsättningarna sålunda:

1. En etablering av ett handels- och verksamhetscentrum vid Rosenkälla är både möjlig och önskvärd. Området har trafiktekniskt en mycket strategisk position och återuppväcker den för samfärdseln historiskt så viktiga knutpunkten Rosenkälla. Ett starkt centrum vid Rosenkälla skulle kunna minska transportarbetet ut från Åkersberga till längre bort belägna handels- och arbetsplatser. Det är dock av ovan nämnda miljöskäl av största betydelse att skapa bästa tänkbara betingelser för att man ska kunna komma till området med kollektiva transportmedel och via g/c –vägar. Man skall inte vara nödgad att använda bil för att besöka Rosenkälla utan tvärtom skall den vara ett andrahandsval. Bilismen är den främsta källan till koldioxidutsläpp i vår kommun.
2. Ett handelscentrum vid Rosenkälla är ett projekt som kommer att medföra mycket stora förändringar för Åkersbergaområdet. Det är därför viktigt att det utformas så att det lockar till sig verksamheter som *kompletterar* de som redan finns inom och kring det centrala Åkersberga. De skall vara sådana som inte omedelbart slår ut idag befintliga företag. Rosenkälla kan komma att alltför hårt konkurrera med den planerade ombyggnaden av Åkersberga centrum och i västra Runö. Om detta inte tas i beaktande så kan andra viktiga initiativ gå försvåras, t.ex. viljan att skapa ett mer stadsmässigt Åkersberga. Även en framtida utveckling av centra av likartad karaktär i Täby, Vallentuna och Norrtälje bör vägas in som en viktigare faktor än vad förslaget redovisar. Utvecklingen sker troligen även där i en liknande riktning. En viktig fråga för oss är att slå vakt om en levande hembygd med en lätt uppfattad profil och identitet. I detta sammanhang har ett livaktigt och mångsidigt lokalt näringsliv en viktig roll.
3. Även om Rosenkälla kan utvecklas till en viktig handelsplats, och kanske replipunkt för trafiken mot Finland och norra Östeuropa, så är den lokalt viktigaste frågan att skapa ett nytt arbetsplatsområde som tar till utgångspunkt befolkningens yrkessamman-

sättningen i Österåker och grannkommunerna. Ett markerat inslag av kvarter för kontorsverksamhet har därför stor betydelse. I planprogrammet uttalas inga åsikter varken om vilken typ av handel eller vilken typ av verksamheter som man planerar för. Ett klart språk i denna fråga skulle tidigt kunna komma att dra till sig intresse från de företag och institutioner som man vill få till att slå sig ned i området.

4. Vi anser att ett förslag med någon form av framtida spårförbindelse till Rosenkälla är av mycket stor vikt för att utveckla området enligt planförslagets vision. Dels i enlighet med dess strategiska position men också för att kunna bli en verklig knutpunkt för person- och godstrafik längs en linje Stockholm – Norrtälje – Kapellskär. Vi anser att en framtida snabbjärnväg i Roslagen bör utredas i en dragning väster om E18 för att utveckla orter innanför kustzonen. En bana via Täby – Arninge – Rosenkälla – Rimbo – Norrtälje till Kapellskär är helt tänkbar och bygger på en historisk tradition och befintliga centra. Om det skapas en järnvägsförbindelse till Kapellskär kan Rosenkällas möjlighet som omlastningsplats för import/export förstärkas. Tunga lastbilstransporter med de miljökonsekvenser de medför kan då få minskas.

Vi anser att Roslagsbanan i sin nuvarande dragning snarast måste upprustas för att bestå som det alternativ som gäller för kustområdet. Det värdefulla naturområdet av riksintresse längs kusten bör exploateras mycket sparsamt och eventuella nya stadsdelar och nya orter norr om Åkersberga kan sen försörjas med en successiv förlängning av Roslagsbanan efter behov.

Rosenkälla bör kunna utvecklas till en trafikterminal där snabbjärnvägen möter olika busslinjer som knyter samman regionen. Omstigning mellan snabbjärnvägen och Roslagsbanan kan ske vid Arninge med hållplatser på ömse sidor om E18.

5. I förslaget till planprogram sägs att miljökonsekvensbeskrivningar normalt bör upprättas i samband med detaljplanearbetet, trots att man samtidigt pekar på en allvarlig miljöpåverkan. Vi anser att ett sådant synsätt i det här fallet är både lättsinnigt och felaktigt. En miljökonsekvensbeskrivning bör alltså ske redan i anslutning till planprogrammet för att kunna vara en del av underlaget när detaljplanerna utarbetas. Helheten tappas annars bort och risken ökar för onödiga överklaganden av detaljplanerna.

Grönstruktur/Naturmiljö

Inom planområdet östra del och inom området österut mot Stava tomtområde passerar en viktig spridningskorridor - vilken Österåkers kommun har ett regionalt ansvar för att säkerställa - mellan Angarnskilen i norr och Bogesundskilen i söder. Med den aktuella planen och kommande planer för Stava syd och Stava tomtområde kommer denna korridor på ett förödande sätt att snöras till. Den aktuella planens östligaste del - det område som redovisas på sidan 13 som område 9 - bör inte bebyggas. Det är dessutom av största vikt att spridningskorridoren bestäms med hänsyn till den kommande planen för Stava syd. Rekommenderad bredd för en spridningskorridor är 1,5 km. Planen skisserar även en trafikplats i detta avsnitt som skall knyta en tänkt "Stavalänk" till planområdet. Denna trafikplats förefaller få en placering som troligen helt stänger spridningskorridoren. Samtidigt är det tvärtom nödvändigt att se över möjligheterna att skapa en "ekodukt" eller annan passage för djurlivet tvärs över väg 276 för att säkerställa spridningskorridorens funktion.

Vi skulle också vilja tillägga att lövträd, bestånd men också enstaka träd, ger speciell karaktär åt ett område och att de därför bör bevaras så långt som det är möjligt.

Kulturmiljö

I förslaget till planprogram redovisas en inventering av de fornlämningar som finns registrerade inom planområdet. Vi kan dock konstatera att ytterligare fornlämningar har registrerats. Detta gäller en 75-80 m lång stensträng och en stensättning som påträffats i området strax väster om resterna av Rosenkälla krog. I samma område finns även en äldre vägsträckning och söder därom en fördjupning som förefaller vara en brunn. Kanske ”Rosenkällan”? Det sammantagna arkeologiska materialet i området stöder teorier om en tidig järnålders-boplats i området Ormgården/Rosenkälla.

Krogen Rosenkälla har en dokumenterad historia från mitten av 1700-talet och har haft en viktig funktion som skjutsställe i korsningen mellan vägarna mot norr och söder samt upp längs kusten. Den gamla postvägen till Finland passerade här liksom vintervägen mot Stockholm över Ullnaån. Platsens historiska betydelse bör lyftas fram som en tillgång vid lanserandet av det nya Rosenkälla. En ”kulturpunkt” skulle kunna anordnas i det nya centrumet och en rastplats med informationstavlor iordningsställas med en upprustad trädgård/park vid resterna av den gamla krogen. Det synes självklart att exploatörerna bekostar ett sådant arbete liksom att en arkeologisk datering görs av den nämnda stensträngen. Samarbete bör inledas med Stockholms Läns museum och Länsstyrelsen för eventuella andra utredningar. Ytterligare lämningar kan finnas inom de avröjda ytorna vid väg 276.

Vi vill peka på vikten av att i det fortsatta planarbetet hålla rätt på alla fornlämningar så att inte några förstörs eller skadas av okunskap under omvandlings- och exploateringsarbetet.

För Österåkers Hembygds- och
Fornminnesförening

För Naturskyddsföreningen
Österåker

Hans Rockberg

Åke Strid

Hans Rockberg

Åke Strid

Kopia för kännedom

Kommunstyrelsens i Österåker arbetsutskott
Kommunalråden i Österåker

- Ingela Gardner Sundström
- Bengt Svensson
- Björn Sundman

Stadsbyggnadschef Lars Barrefeldt

Miljö- och hälsoskyddschef Kia Regné

Exploateringschef Tommy Bokell

Kultur- och fritidschef Jan Wili-Blomé

Näringslivschef Göran Oskarsson

Länsstyrelsen i Stockholms län, Miljö- och planeringsavdelningen

Stockholms Läns Museum, Gabriele Prenzlau-Enander